

# SPIS TREŚCI

## O vademecum

|                                             |          |
|---------------------------------------------|----------|
| <b>1. Społeczeństwo</b>                     | <b>7</b> |
| 1.1. Człowiek jako istota społeczna         | 7        |
| 1.2. Zbiorowość i grupy społeczne           | 8        |
| 1.3. Rodzina                                | 10       |
| 1.4. Naród                                  | 12       |
| 1.5. Społeczeństwo i jego struktura         | 15       |
| 1.6. Formy organizacji społeczeństw         | 16       |
| 1.7. Prawidłowości życia społecznego        | 20       |
| 1.8. Społeczeństwo polskie                  | 25       |
| 1.9. Problemy społeczne Polski po 1989 roku | 27       |

### Zadania maturalne

|                                                                  |           |
|------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>2. Państwo</b>                                                | <b>29</b> |
| 2.1. Geneza i istota państwa                                     | 29        |
| 2.2. Funkcje państwa                                             | 32        |
| 2.3. Formy państwa                                               | 33        |
| 2.4. Państwo laickie czy wyznaniowe?                             | 36        |
| 2.5. Państwo a gospodarka                                        | 38        |
| 2.6. Geneza i istota demokracji                                  | 43        |
| 2.7. Demokracja bezpośrednia                                     | 47        |
| 2.8. Demokracja pośrednia                                        | 49        |
| 2.9. Obywatel w państwie demokratycznym                          | 51        |
| 2.10. Obywatele w państwach niedemokratycznych                   | 54        |
| 2.11. Społeczeństwo w państwie demokratycznym                    | 55        |
| 2.12. Zagrożenia dla demokracji                                  | 60        |
| 2.13. Modele ustrojowe państw demokratycznych                    | 62        |
| 2.14. Ustroje wybranych państw                                   | 63        |
| 2.15. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej                      | 68        |
| 2.16. Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – sejm i senat     | 70        |
| 2.17. Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – prezydent        | 74        |
| 2.18. Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – Rada Ministrów   | 76        |
| 2.19. Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej – sądy i trybunały | 78        |
| 2.20. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa                 | 81        |
| 2.21. Samorząd terytorialny w Polsce                             | 82        |

### Zadania maturalne

|                                 |           |
|---------------------------------|-----------|
| <b>3. Polityka</b>              | <b>86</b> |
| 3.1. Myśl polityczna            | 86        |
| 3.2. Liberalizm                 | 88        |
| 3.3. Konserwatyzm               | 90        |
| 3.4. Nauka społeczna Kościoła   | 92        |
| 3.5. Socjaldemokracja           | 94        |
| 3.6. Faszyzm                    | 96        |
| 3.7. Komunizm                   | 98        |
| 3.8. Inne ideologie             | 100       |
| 3.9. Partie polityczne          | 104       |
| 3.10. Polskie partie polityczne | 107       |

### Zadania maturalne

|                                        |            |
|----------------------------------------|------------|
| <b>4. Prawo</b>                        | <b>112</b> |
| 4.1. Prawo i jego funkcje              | 112        |
| 4.2. Prawo naturalne a prawo pozytywne | 113        |
| 4.3. Przepis prawny a norma prawna     | 114        |
| 4.4. Wykładnia prawa                   | 115        |
| 4.5. Gałęzie prawa                     | 116        |
| 4.6. System źródeł prawa w Polsce      | 117        |
| 4.7. Publikacja aktów prawnych         | 119        |
| 4.8. Elementy prawa cywilnego          | 120        |
| 4.9. Elementy prawa karnego            | 122        |
| 4.10. Kara śmierci                     | 124        |
| 4.11. Postępowanie karne               | 125        |

|                                                                               |            |
|-------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4.12. Postępowanie cywilne .....                                              | 126        |
| 4.13. Postępowanie administracyjne .....                                      | 127        |
| 4.14. Państwo prawa .....                                                     | 128        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>5. Organizacje międzynarodowe</b> .....                                    | <b>129</b> |
| 5.1. Charakterystyka organizacji międzynarodowych .....                       | 129        |
| 5.2. Organizacja Narodów Zjednoczonych .....                                  | 131        |
| 5.3. Organizacje wyspecjalizowane ONZ .....                                   | 134        |
| 5.4. Rada Europy .....                                                        | 136        |
| 5.5. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego .....                            | 138        |
| 5.6. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie .....                  | 140        |
| 5.7. Organizacja Państw Amerykańskich .....                                   | 141        |
| 5.8. Unia Afrykańska .....                                                    | 142        |
| 5.9. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej .....                  | 143        |
| 5.10. Wspólnota Niepodległych Państw .....                                    | 144        |
| 5.11. Europejskie organizacje regionalne .....                                | 145        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>6. Integracja europejska</b> .....                                         | <b>148</b> |
| 6.1. Integracja europejska i jej koncepcje .....                              | 148        |
| 6.2. Geneza i rozwój Unii Europejskiej .....                                  | 149        |
| 6.3. Wybrane traktaty europejskie .....                                       | 152        |
| 6.4. Instytucje Unii Europejskiej .....                                       | 154        |
| 6.5. Wybrane obszary działalności Unii Europejskiej .....                     | 158        |
| 6.6. Prawo wspólnotowe Unii Europejskiej .....                                | 162        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>7. Prawa człowieka</b> .....                                               | <b>163</b> |
| 7.1. Pojęcie i geneza praw człowieka .....                                    | 163        |
| 7.2. Katalog najważniejszych indywidualnych praw człowieka .....              | 164        |
| 7.3. Uniwersalny system ochrony praw człowieka .....                          | 165        |
| 7.4. Ochrona praw człowieka w Radzie Europy .....                             | 167        |
| 7.5. Ochrona praw człowieka w OBWE i Unii Europejskiej .....                  | 169        |
| 7.6. Regionalne systemy ochrony praw człowieka .....                          | 170        |
| 7.7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka ..... | 172        |
| 7.8. Ochrona praw człowieka w Polsce .....                                    | 174        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>8. Problemy współczesnego świata</b> .....                                 | <b>177</b> |
| 8.1. Demografia świata .....                                                  | 177        |
| 8.2. Problemy państw rozwijających się .....                                  | 178        |
| 8.3. Problemy ekologiczne .....                                               | 180        |
| 8.4. Postęp naukowo-techniczny .....                                          | 181        |
| 8.5. Globalizacja .....                                                       | 182        |
| 8.6. Choroby cywilizacyjne i epidemie .....                                   | 183        |
| 8.7. Terroryzm .....                                                          | 184        |
| 8.8. Wybrane konflikty na świecie .....                                       | 186        |
| 8.9. Wybrane religie świata .....                                             | 189        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>9. Polska polityka zagraniczna</b> .....                                   | <b>192</b> |
| 9.1. Główne kierunki polskiej polityki zagranicznej .....                     | 192        |
| 9.2. Stosunki Polski z wybranymi państwami .....                              | 195        |
| 9.3. Polska w Organizacji Narodów Zjednoczonych .....                         | 197        |
| 9.4. Polska w Unii Europejskiej .....                                         | 198        |
| 9.5. Polska w NATO, RE i OBWE .....                                           | 201        |
| <b>Zadania maturalne</b>                                                      |            |
| <b>Aneks</b> .....                                                            | <b>202</b> |
| Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku .....            | 202        |
| Powszechna Deklaracja Praw Człowieka .....                                    | 223        |
| <b>Wskazówki, jak rozwiązywać zadania maturalne krok po kroku</b> .....       | <b>225</b> |
| <b>Indeks rzeczowy i osobowy</b> .....                                        | <b>247</b> |
| <b>Vademecum studenta</b>                                                     |            |